

Załącznik nr 1 do Zarządzenia DGLP
nr 58 z dnia 5 lipca 2022 r.

PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE

**Wytyczne do zagospodarowania
lasów o zwiększonej funkcji
społecznej na gruntach w zarządzie
Lasów Państwowych**

Wstęp

Las jako najbardziej złożony i trwały ekosystem lądowy, wytworzony przez siły przyrody, a kształtowany przez człowieka od momentu jego pojawienia się na Ziemi, stanowił źródło wielu dóbr i usług ekosystemowych. Współczesne gospodarowanie lasem opiera się na wielofunkcyjności. Realizowane jest w sposób zrównoważony, jako racjonalny kompromis pomiędzy trzema funkcjami: środowiskową (przyrodniczą), społeczną i gospodarczą. Te fundamentalne dla gospodarki leśnej funkcje, równoważone lub eksponowane w różnym stopniu, kształtują strukturę lasu.

Narzędziem kształtującym las jest trwale zrównoważona gospodarka leśna. Według Ustawy z dn. 28 września 1991 r. o lasach to „działalność zmierzająca do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i w tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów”.

Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 2 i 3 ustawy o lasach, są udostępniane dla ludności, dzięki czemu ponad 7 mln ha gruntów może być użytkowanych w sposób rekreacyjny lub turystyczny przez społeczeństwo, które w pełni korzysta również z materialnego produktu gospodarki leśnej – drewna. A zapotrzebowanie na surowiec drzewny wzrasta, wzrastają również potrzeby cywilizacyjne – potrzeby ochrony krajobrazu, zdrowotne, rekreacyjne itp. Dlatego wszyscy zainteresowani leśnictwem i zarządzaniem lasami podkreślają dziś znaczenie trzech funkcji pełnionych przez las, a także potrzebę racjonalnej partycypacji społecznej w prowadzeniu gospodarki leśnej.

Rosnące znaczenie lasów na terenach zurbanizowanych rodzi potrzebę odpowiedniego kształtowania polityki ochrony środowiska i wymaga modyfikowania sposobu gospodarowania zasobami leśnymi. Współcześnie gospodarowanie lasami, oparte na zasadzie racjonalnego kompromisu pomiędzy funkcjami lasu, wymaga rozległej wiedzy oraz nieschematycznego podejścia do każdego drzewostanu. Dlatego Wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych mają charakter kierunkowy i ramowy. W uzasadnionych przypadkach nadleśniczy, ze względu na lokalne uwarunkowania

i doświadczenia, może podejmować indywidualne decyzje, racjonalnie modyfikując niniejsze wytyczne, pozostając jednak w zgodności z przyjętą ideą zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej.

Realizacja gospodarki leśnej w lasach o zwiększonej funkcji społecznej

§ 1

(Uwarunkowania)

1. Celem wytycznych jest określenie kierunków i sposobów gospodarowania, ochrony i udostępniania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych.
2. Podstawą regulacji w zakresie kształtowania zasobów leśnych (w tym krajobrazu leśnego) jest planowanie hodowlano-urządzeniowe i późniejsze zagospodarowanie, uwzględniające m.in. regionalizację przyrodniczo-leśną.
3. Prowadzenie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej respektuje również, ważne z punktu widzenia społecznego, sposoby gospodarowania dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym oraz zasady planowania przestrzennego wynikające z przepisów prawa krajowego i europejskiego.
4. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej, szczególnie zlokalizowane w granicach miast i w ich sąsiedztwie, wymagają indywidualnego podejścia w ich zagospodarowaniu.
5. Ustalenie zakresu działań służących zachowaniu walorów krajobrazowych powinno uwzględniać istniejące potrzeby i możliwości ich zrealizowania, również we współpracy z lokalnymi samorządami i innymi interesariuszami.

§ 2

(Przedmiot wytycznych)

1. W rozpatrywaniu kwestii zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej istotnym jest właściwe ich zdefiniowanie.
2. W niniejszych wytycznych przyjęto, że lasy o zwiększonej funkcji społecznej nie są lasami tożsamymi z lasami ochronnymi o kategorii: lasy w miastach i do 10 km wokół miast o liczbie mieszkańców ponad 50 tys., ujętymi w decyzji

lub (uprzednio) zarządzeniu ministra właściwego ds. środowiska o uznaniu lasów danego nadleśnictwa za ochronne, ponieważ te wyznaczane były schematycznie.

3. Celowym jest używanie sformułowania „lasy o zwiększonej funkcji społecznej”, a nie „lasy miejskie”, gdyż definicja tego drugiego pojęcia jest identyfikowana z lasami komunalnymi.
4. W przedmiotowych wytycznych przyjęto, że lasy o zwiększonej funkcji społecznej obejmują:
 - a) lasy intensywnie użytkowane rekreacyjnie,
 - b) tereny leśne w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych,
 - c) lasy uzdrowiskowe w strefach A i B (w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych).
5. Wyznacza się w nadleśnictwie obszary o zwiększonej funkcji społecznej.
6. Podczas rewizji planu urządzenia lasu obszary o zwiększonej funkcji społecznej zaklasyfikowane zostaną do tzw. gospodarstwa lasów oddziaływania społecznego. Propozycję obszarów leśnych o zwiększonej funkcji społecznej przedstawia nadleśniczy podczas narady wstępnej do prac urządzeniowych i odpowiednio do akceptacji przez Komisję Założeń Planu.
7. W kompleksach leśnych zaklasyfikowanych do obszarów o zwiększonej funkcji społecznej można wyznaczyć strefy oddziaływania społecznego (stosownie do potrzeb) intensywnego i zrównoważonego. Taki podział będzie podstawą do różnicowania sposobu wykonywania wskazań gospodarczych. W strefie intensywnego oddziaływania społecznego niniejsze wytyczne stosuje się obligatoryjnie, natomiast w strefie zrównoważonej – fakultatywnie, wg potrzeb.
8. Strefę oddziaływania społecznego wyznacza się w kompleksach leśnych, w których w planie urządzenia lasu, w ramach planowanej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, wskazano zwiększoną funkcję społeczną. Celem planowanej gospodarki leśnej jest zachowanie krajobrazu leśnego i jego estetyki, spowolnienie następujących zmian, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości lasu i zdolności do pełnienia wskazanych funkcji społecznych w przyszłości. Kompleksy leśne o zwiększonej funkcji społecznej nie są parkami leśnymi. Wyznaczane strefy różnią się stopniem użytkowania rekreacyjnego i stanowią kryterium do wyznaczania granic wydzieleń leśnych. W tak wyznaczanych

pododdziałach leśnych planowane są wskazania gospodarcze różniące się sposobem realizacji i intensywnością. Rozróżnia się:

- a. strefę intensywnego oddziaływania społecznego,
- b. strefę zrównoważonego oddziaływania społecznego.

Ważnym elementem organizacji prac leśnych jest planowanie składowania drewna i jego wywozu. Dotyczy to zarówno przebiegu docelowej sieci drogowej, jak i terminów wywozu drewna oraz czasu jego składowania.

9. Strefa intensywnego oddziaływania społecznego przeważnie dotyczy terenów leśnych położonych w bezpośrednim lub bliskim sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych oraz wzdłuż głównych szlaków, na których koncentruje się ruch rekreacyjny. W ich obrębie przez cały rok i każdego dnia odnotowuje się znaczącą, intensywną obecność ludzi chodzących na indywidualne i rodzinne spacerunki, uprawiających sport (bieganie, nordic walking, jazda na rowerze) czy też traktujących las jako miejsce zabawy dla dzieci. Z punktu widzenia gospodarki leśnej musi to być uwzględnione w jej planowaniu na kolejny okres obowiązywania planu urządzenia lasu. Planowane działania mają przede wszystkim zapewnić bezpieczeństwo osób tam przebywających i zachować estetykę krajobrazu leśnego, przy jego spowolnionej wymianie pokoleniowej i zachowaniu trwałości lasu oraz pełnionych przez niego funkcji. Zabiegi z zakresu użytkowania lasu ukierunkowane są na poprawę stanu zdrowotnego oraz różnicowanie w budowie lasu (struktura gatunkowa i wiekowa). Zastosowanie mają przede wszystkim rębnie złożone o długim lub bardzo długim okresie odnowienia, z nieschematycznymi cięciami. Cięcia pielęgnacyjne powinny mieć charakter sanitarny lub przekształceniowy, kształtujący krajobraz. Intensywność użytkowania winna uwzględniać procesy wymiany pokoleń oraz stan zdrowotny.
10. Strefa zrównoważonego oddziaływania społecznego dotyczy pozostałych terenów leśnych, w ramach kompleksu o zdiagnozowanej w planie urządzenia lasu zwiększonej funkcji społecznej. Zwykle położone są dalej od osiedli mieszkaniowych i głównych traktów, z zauważalną znacznie mniejszą obecnością ludzi. Z punktu widzenia gospodarki leśnej presja społeczna jest mniejsza i realizacja celów gospodarki leśnej nie musi być poddana tak istotnym zmianom, jak w strefie intensywnego oddziaływania społecznego.

11. Kluczowe jest prawidłowe wyznaczenie obszarów leśnych ujmowanych następnie jako „lasy o zwiększonej funkcji społecznej” w opracowywanych planach urządzenia lasu. Propozycje obszarów o zwiększonej funkcji społecznej winny być zaakceptowane na posiedzeniu właściwej Komisji Założeń Planu. Wyznaczenie tych obszarów wymaga możliwie jak najdokładniejszego wcześniejszego rozpoznania potrzeb społecznych w celu uniknięcia potencjalnych napięć w tym zakresie. Zasięg obszarów może być korygowany w oparciu o prowadzone konsultacje społeczne, również w trakcie obowiązywania planu urządzenia lasu.
12. Pozostałe lasy w zarządzie nadleśnictwa należy uznać za obszar rozproszonego ruchu rekreacyjnego i turystycznego.

§ 3

(Priorytety gospodarki leśnej)

1. Priorytetowym celem prowadzonych działań gospodarczych jest realizacja wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, utrzymanie właściwego stanu sanitarnego i stabilności drzewostanów.
2. W lasach o zwiększonej funkcji społecznej prowadzenie gospodarki leśnej ukierunkowane jest na zachowanie ich charakteru oraz utrzymanie walorów krajobrazowych lasu.
3. Uwzględniając potrzeby zagospodarowania lasów o których mowa w wytycznych oraz potrzeby społeczne (np.: krajobrazowe, zdrowotne, rekreacyjne), w planowaniu i realizowaniu prac z zakresu gospodarki leśnej powinno się brać pod uwagę w większym zakresie intensywność użytkowania rekreacyjnego lasu przez społeczeństwo.

§ 4

(Wybrane działania z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu)

1. Z uwagi na silne oddziaływanie ludzi i infrastruktury miast na lasy w obszarach zurbanizowanych należy mieć na uwadze, że tamtejsze ekosystemy leśne są często znacznie przekształcone, ale nadal stanowią ważne miejsca dla utrzymania różnorodności biologicznej.

2. Szczególną uwagę zwrócić należy na stanowiska gatunków chronionych. Działania ochronne w tym zakresie prowadzi się zgodnie z przyjętymi regulacjami prawnymi oraz wewnętrznymi przepisami w Lasach Państwowych.
3. W celu zachowania różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w lasach dąży się do zachowania w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenia śródleśnych zbiorników wodnych, cieków, bagien, trzęsawisk, mszarów, torfowisk i innych gruntów nieleśnych niepodlegających zalesianiu.
4. W celu ochrony miejsc rozrodu i bytowania ptaków w lasach pozostawia się zidentyfikowane drzewa dziuplaste oraz drzewa z gniazdami wieloletnimi. Stosowne wytyczne regulujące w nadleśnictwie kwestie ochrony ptaków stosuje się odpowiednio.
5. W celu ochrony owadów i innych organizmów należy pozostawiać martwe drzewa, stojące i leżące, z zastrzeżeniem, iż drzewa martwe stojące pozostawia się w bezpiecznym oddaleniu od szlaków i ścieżek. Przy uczęszczanych ścieżkach, w sytuacji konieczności ścinki drzew niebezpiecznych, zaleca się ich pozostawienie na gruncie po ścięciu. Działania te nie mogą doprowadzać do powierzchniowego zamierania lasu i nagromadzenia martwych drzew w jednym miejscu. Szczególną uwagę należy zwrócić na miejsca uczęszczane przez ludzi, drogi publiczne, ścieżki spacerowe, miejsca wypoczynku i rekreacji oraz miejsca postoju pojazdów, gdzie priorytetem jest zachowanie bezpieczeństwa.
6. Należy zwrócić również uwagę na ochronę owadów zapylających. W zależności od warunków terenowych należy utrzymywać niewielkie powierzchnie otwarte z rodzimymi roślinami kwiatowymi, szczególnie nektarodajnymi, a podczas odnawiania lasu można zwiększyć liczbę domieszek biocenotycznych.

§ 5

(Wymiana pokoleń lasu)

1. W zmieniających się warunkach przyrodniczych przyjmowane cele gospodarowania zapewniać mają zachowanie trwałości lasu, z uwzględnieniem potrzeb odnowienia, pielęgnowania, przebudowy, ochrony oraz ciągłości wielofunkcyjnego użytkowania lasu dla przyszłych pokoleń.

2. Mając na uwadze oczekiwania społeczne wnoszone w postaci uwag podczas konsultacji projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa, zauważalna jest ograniczona akceptacja lub jej brak dla otwartych powierzchni odnowieniowych.
3. Wyjściem naprzeciw tym oczekiwaniom jest odpowiedni wybór, zaplanowanie i wykonywanie rębni, zapewniające wymianę pokoleń w danych uwarunkowaniach siedliskowo-drzewostanowych lub przebudowę drzewostanu. W praktyce leśnej należy preferować stosowanie rębni złożonych z długim okresem odnowienia oraz umiarkowanym i rozłożonym w czasie poborem miąższości. Należy tu zauważyć, że znaczną część lasów na obszarach zurbanizowanych stanowią lite drzewostany sosnowe na siedliskach borowych. Prowadzenie takich drzewostanów w sposób zapewniający zachowanie trwałości lasu wymaga umiejętnych działań hodowlano-ochronnych z uwzględnieniem cech biologicznych odnawianych gatunków.
4. Stosowanie zrębów zupełnych może mieć miejsce, jeżeli ustanowione plany ochrony w odniesieniu do określonych gatunków lub siedlisk przyrodniczych wymagają odpowiednich terenów otwartych, w przypadkach wystąpienia klęsk i szkód w lasach lub w przypadku uzyskania akceptacji społecznej dla takich działań gospodarczych. Zastosowanie tej rębni należy poprzedzić odpowiednim komunikatem, umieszczonym np. na stronie internetowej nadleśnictwa lub lokalnego samorządu. W zależności od sytuacji, powody zastosowania tej rębni należy przedstawić lokalnej społeczności.
5. Na obszarach o zwiększonej funkcji społecznej preferowane jest stosowanie rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd) oraz rębni przerębowej (V).

§ 6

(Rębnia stopniowa gniazdowa udoskonalona [IVd])

1. Rębnia stopniowa gniazdowa udoskonalona (IVd) wykorzystuje różne sposoby cięć, w tym także cięcia zupełne dla zapewnienia optymalnych warunków odnowienia naturalnego i łączonego oraz w celu utworzenia drzewostanów wielogatunkowych o zróżnicowanej strukturze przestrzennej i wiekowej. Dopuszcza się w niej zmianę wielkości gniazd, gdzie możliwe jest stosowanie cięć brzegowych na odnowionych gniazdach, a także, co istotne, cięć

częściowych i przerębowych. W rębni tej dopuszcza się elastyczne stosowanie różnych sposobów odnowienia, zarówno naturalnego, jak i z sadzenia oraz siewu. Okres odnowienia powinien być długi lub bardzo długi (minimum 40 lat). W niektórych przypadkach, przy znaczącym udziale cięć przerębowych, można zrezygnować z określenia całkowitego okresu odnowienia.

2. W rębni tej stosuje się zasadę wychowania drzew przez prowadzenie odnowień we właściwej strukturze wysokościowej i zwarciu oraz oddziaływaniu drzewostanu macecznego, bądź osłonowego zgodnie z biologią odnawianych gatunków. Stosuje się również zasadę pielęgnacji zapasu polegającą na wykorzystaniu indywidualnych możliwości przyrostowych drzew. W konsekwencji stosowania zasad wychowania i pielęgnacji zapasu uzyskuje się drzewostany zróżnicowane pod względem budowy, struktury i składu gatunkowego, zapewniające trwałość ich istnienia i pełnionych funkcji. Rębnię zaleca się stosować w drzewostanach w warunkach górskich i wyżynnych pełniących funkcje glebochronne i wodochronne, a w warunkach nizinnych (np. w drzewostanach sosnowych) funkcje krajobrazowe, środowiskowe i społeczne. W szczególności rębnię stopniową gniazdową udoskonaloną zaleca się stosować w otulinach rezerwatów, miast, w terenach rekreacyjnych i uzdrowiskowych.

§ 7

(Rębnia przerębowa [V])

1. Rębnia przerębowa (V), nazywana również ciągłą, polega na prowadzeniu w sposób ciągły cięcia przerębowego (pojedynczych drzew lub w grupach i kępach) na całej powierzchni drzewostanu. Proces odnowienia naturalnego odbywa się nieprzerwanie lub falowo w korzystnych warunkach siedliskowo-drzewostanowych, a naloty i podrosty korzystają trwale z osłony górnej lub bocznej drzewostanu. Celem cięć przerębowych jest użytkowanie drzew dojrzałych, regulacja struktury i wielkości zapasu drzewostanu oraz inicjowanie procesów odnowieniowych.
2. W zależności od warunków siedliskowych oraz aktualnego i docelowego składu gatunkowego drzewostanu rębnia przerębowa może przyjmować następujące formy:

- a) rębnia jednostkowo-przerębowa (Va) polegająca na pozyskiwaniu pojedynczych drzew (1–3 drzewa w najbliższym sąsiedztwie). Tę formę rębni zaleca się stosować przede wszystkim w drzewostanach o złożonej budowie, litych jodłowych i mieszanych z dominującym udziałem jodły;
- b) rębnia kępowo-przerębowa (Vb) polegająca na pozyskiwaniu pojedynczych drzew, a także w grupach i kępach, tworząca luki o średnicy nie większej niż wysokość drzew dojrzałych. Tę formę rębni zaleca się stosować w drzewostanach o złożonej budowie, mieszanych, w których występują gatunki światłożądne, oraz w drzewostanach sosnowych o zwiększonej funkcji społecznej.

§ 8

(Odnowienie i pielęgnowanie lasu)

1. W procesie odnowienia cenne fragmenty drzewostanów, np. młodsze i stabilne kępy drzew gatunków głównych, domieszkowych i biocenotycznych, można traktować jako przyszłe pokolenie lasu. Kępy starych drzew, drzewa dziuplaste, biocenotyczne i przestoje kształtujące krajobraz powinny pozostać, jako pożądane elementy strukturalne i funkcjonalne nowego drzewostanu, przy uwzględnieniu zachowania bezpieczeństwa na obszarach intensywnie użytkowanych rekreacyjnie.
2. Odnowienia naturalne rodzimych gatunków należy wykorzystywać w pierwszej kolejności i maksymalnym zakresie (nawet jeśli gatunkowo są niezgodne z siedliskiem), jako cenny element strukturalny przyszłego drzewostanu. Możliwa jest modyfikacja składu gatunkowego odnowienia w trakcie obowiązywania planu urządzenia lasu. W razie potrzeby należy stosować poprawki i uzupełnienia.
3. W zwartych kompleksach leśnych na obszarach o zwiększonej funkcji społecznej istnienie otwartych przestrzeni jest również istotnym elementem struktury lasu, stanowiącym często niezbędny warunek do bytowania wielu gatunków fauny, flory i grzybów.
4. Lokalne kształtowanie krajobrazu leśnego odbywa się w obrębie drzewostanów, wnętrza lasu oraz stref ekotonowych, będących miejscem nakładania się wpływów sąsiadujących ze sobą odmiennych ekosystemów.

5. Przy głównych drogach (krajowych i wojewódzkich) oraz kolejowych szlakach komunikacyjnych zaleca się kształtowanie, w ramach prowadzonych cięć odnowieniowych, stref przejściowych (brzeg drzewostanu, okrajek).
6. Zabiegi pielęgnowania lasu związane z pielęgnowaniem gleby, wprowadzaniem podszytów i dolnego piętra, wykonywaniem trzebieży, kształtowaniem stref brzegowych drzewostanu, ekotonów i cennych elementów środowiska, prowadzone są w zależności od wieku drzewostanu oraz jego fazy rozwojowej i stanu zdrowotnego. Zasadą jest kształtowanie, dzięki zabiegom pielęgnacyjnym wykonywanym we wcześniejszym okresie życia, takich cech drzewostanu, które umożliwią jego harmonijny rozwój.
7. Trzebieże wykonuje się w sposób zapewniający realizację priorytetów określonych w § 3. Dopuszcza się wykonanie trzebieży o większym nasileniu, kształtującej drzewostany o zróżnicowanej strukturze i wysokiej stabilności, np. trzebieży przekształceniowych.
8. Prowadzenie cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach na obszarach przylegających do szlaków komunikacyjnych (turystycznych) oraz miejsc wzmożonego wypoczynku ludności powinno w szczególności uwzględniać wymogi bezpieczeństwa.
9. W lasach na obszarach o zwiększonej funkcji społecznej należy w miarę możliwości preferować małoinwazyjne przygotowanie gleby pod przyszłe pokolenie lasu.
10. Wskazane jest wyprzedzające wprowadzanie podsadzeń produkcyjnych pielęgnacyjnych w drzewostanach średnich klas wieku w celu kształtowania struktury przestrzennej i pionowej lasu.

§ 9

(Wykonawstwo zabiegów gospodarczych)

1. Terminy realizacji zabiegów gospodarczych powinny uwzględniać aktualnie obowiązujące regulacje z zakresu ochrony przyrody, potrzeby pielęgnowania lasu i jego ochrony oraz natężenie ruchu rekreacyjnego.
2. Przy pozyskiwaniu i zrywce drewna obowiązuje stosowanie bezpiecznych technologii i technik pracy. Uwzględniając intensywność cięć, zaleca się

stosowanie technologii ręczno-maszynowych, nie wykluczając stosowania technologii maszynowych.

3. Należy zwrócić szczególną uwagę na dostosowanie docelowej sieci drogowej nadleśnictwa (drogi wywozowe), miejsc składowania drewna i logistyki jego wywozu do intensywności korzystania przez ludzi ze szlaków komunikacyjnych.

§ 10

(Bezpieczeństwo publiczne)

1. Priorytetem w prowadzeniu gospodarki leśnej w lasach jest zachowanie bezpieczeństwa, szczególnie po wystąpieniu klęsk i szkód. Usuwanie ich skutków może wiązać się z koniecznością wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasów.
2. Mając na uwadze czynniki kształtujące zagrożenie pożarowe lasu, szczególną uwagę należy zwrócić na zabezpieczenie przeciwpożarowe terenów rekreacyjnych.
3. W przypadku konieczności uzasadnionej względami ochrony lasu lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego dopuszcza się możliwość odstępiania od niniejszych wytycznych. W takim przypadku podejmowane działania powinny się poprzedzić odpowiednimi komunikatami.

§ 11

(Zagospodarowanie rekreacyjne lasu)

1. Zagospodarowanie rekreacyjne jest istotnym elementem udostępniania lasu, prowadzenia edukacji przyrodniczo-leśnej, a w połączeniu z wyżej przedstawionymi wytycznymi realizowanymi na obszarach o zwiększonej funkcji społecznej stanowi zespół czynników kształtujących las w celach wypoczynkowo-rekreacyjnych, umożliwiając przy tym wykonanie podstawowych zadań z zakresu gospodarki leśnej.
2. Zagospodarowaniu rekreacyjnemu mogą podlegać w szczególności:
 - a) lasy w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk,
 - b) lasy w granicach administracyjnych miast i w ich bezpośrednim sąsiedztwie,

- c) inne lasy, które pełnią funkcje rekreacyjne na podstawie odrębnych ustaleń.
3. Do podstawowych kryteriów warunkujących i uzasadniających zagospodarowanie rekreacyjne lasów zalicza się w szczególności:
 - a) położenie kompleksów leśnych w stosunku do aglomeracji miejskich i ośrodków życia społecznego (np. uzdrowisk, ośrodków wypoczynkowych) i ich dostępność komunikacyjną,
 - b) walory rekreacyjne lasu,
 - c) istnienie miejsc widokowych, ścieżek dydaktycznych, izb edukacyjnych itp.,
 - d) inne walory środowiska przyrodniczego, jak np.: potencjał biotyczny lasu, obecność jezior, zbiorników i cieków wodnych, krajobraz.
 4. Istniejąca infrastruktura rekreacyjna winna być utrzymana w stanie, który umożliwi społeczeństwu korzystanie z jej funkcjonalności.
 5. Nową infrastrukturę rekreacyjną należy lokalizować na obrzeżach lasu, przy drogach dopuszczonych do ruchu samochodowego. W celu zachowania spójnego charakteru zagospodarowania rekreacyjnego lokalnej okolicy wskazana jest współpraca z jednostką samorządu terytorialnego w zakresie lokalizacji, budowy, finansowania i utrzymania infrastruktury, również na zasadach przedsięwzięć wspólnych.
 6. Planując budowę infrastruktury rekreacyjnej, należy zawsze zachować leśny charakter obszaru. Obiekty takie nie mogą zdominować przestrzeni leśnej.
 7. Należy zadbać o obiekty historyczne znajdujące się na terenie nadleśnictwa w ramach posiadanych kompetencji i możliwości. Miejsca pamięci historycznej mają bowiem szczególne znaczenie w relacjach z lokalnymi mieszkańcami i interesariuszami.

§ 12

(Organizacja przedsięwzięć wspólnych)

1. Współpracując z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi oraz interesariuszami zapraszonymi do wspólnego organizowania wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych, należy w jak najszerszym stopniu wykorzystywać posiadaną infrastrukturę.

2. W przypadku organizacji na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wydarzeń i imprez rekreacyjnych sporządza się stosowne porozumienia lub umowy, określające zakres i zasady organizacji (bezpieczeństwo), prawa i obowiązki nadleśnictwa oraz organizatora wydarzenia.
3. Ofertę rekreacyjno-turystyczną Lasów Państwowych należy promować wykorzystując w tym celu aplikacje internetowe, tj. Bank Danych o Lasach, np. w zakresie programu „Zanocuj w lesie”, portal czaswlas.pl, strony internetowe nadleśnictw oraz inne środki komunikacji ze społeczeństwem używane przez jednostki LP.
4. W ramach prowadzonej współpracy z samorządami oraz innymi podmiotami w miarę możliwości należy wspólnie opracowywać kalendarz wydarzeń rekreacyjnych, turystycznych i kulturalnych na obszarze nadleśnictwa.
5. W związku z potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa publicznego podczas organizowanego wydarzenia bezwzględnie należy dochować procedur w zakresie przeglądu drzew rosnących w sąsiedztwie szlaków turystycznych, dróg publicznych, dróg leśnych dopuszczonych do ruchu, zabudowań, miejsc edukacyjnych, obiektów infrastruktury turystycznej, parkingów i wyznaczonych miejsc postoju pojazdów. Powyższe działania wykonywać można we współdziałaniu z przedstawicielem lokalnego samorządu czy organizatora wydarzenia. Zarządca ww. terenów i obiektów powinien niezwłocznie eliminować stwierdzone zagrożenia. Wyniki przeglądów i usunięcie zagrożenia musi być udokumentowane pisemnie.

§ 13

(Działania edukacyjne i medialne)

1. Ryzyko wystąpienia zdarzeń konfliktowych należy minimalizować poprzez zaangażowanie w edukację przyrodniczo-leśną społeczeństwa, w tym z wykorzystaniem własnych ośrodków oraz obiektów przeznaczonych do działań związanych z promocją zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
2. Nadleśnictwo jako podstawowa jednostka w strukturach Lasów Państwowych zobowiązane jest do prowadzenia aktywnej polityki informacyjnej oraz komunikacji społecznej, szczególnie w związku z pracami gospodarczymi

wykonywanymi w lasach o zwiększonej funkcji społecznej. Ważne jest publikowanie przystępnych informacji o gospodarce leśnej na stronie internetowej nadleśnictwa i w mediach społecznościowych, a w uzasadnionych przypadkach umieszczanie stosownych tablic informacyjnych w lesie (np. dotyczących planowanych zabiegów).

3. Leśnictwo jest istotnym elementem rozwoju regionalnego, dlatego wskazane jest, aby w ramach prowadzonej współpracy z samorządami informacje o lasach regionu, leśnictwie, gospodarce leśnej prowadzonej przez nadleśnictwa prezentowane były również na stronach lokalnych samorządów.
4. Należy prowadzić współpracę z instytucjami i organizacjami zajmującymi się ochroną środowiska, ochroną przyrody, turystyką i edukacją przyrodniczą oraz budować relacje z mieszkańcami, mając na względzie kształtowanie wizerunku Lasów Państwowych i działania na rzecz kształtowania postaw proekologicznych oraz propagowania zasad zrównoważonego rozwoju.

§ 14

(Dialog społeczny i Zespoły Lokalnej Współpracy)

1. Sporządzenie projektu planu urządzenia lasu podlega regulacjom przepisów Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Projekt tworzony jest przy zapewnionym udziale społecznym.
2. Obligatoryjne konsultacje społeczne wynikające z przepisów prawa w trakcie tworzenia projektu planu urządzenia lasu powinny być uzupełnione dialogiem społecznym, prowadzonym z udziałem wszystkich zainteresowanych stron (przedstawiciele samorządów, lokalnej społeczności, lokalnych organizacji, itd.) w ramach tzw. Zespołów Lokalnej Współpracy.
3. Dialog społeczny należy prowadzić, na każdym etapie obowiązywania planu urządzenia lasu, a w okresie tworzenia jego projektu, ze szczególnym uwzględnieniem Komisji Założeń Planu, a następnie w ramach Zespołów Lokalnej Współpracy.
4. Zespoły Lokalnej Współpracy powinny składać się z grup interesariuszy specyficznych dla danego nadleśnictwa. Zaproszenia do współpracy należy

kierować do osób i organizacji lokalnych zaangażowanych w problematykę leśną: składających uwagi i pytania do nadleśnictwa, publikujących opracowania dotyczące lokalnych lasów, aktywnych w mediach społecznościowych. Rozwiązania wypracowane w trakcie trwania dialogu społecznego prowadzonego w trakcie realizacji planu urządzenia lasu mogą i powinny być wykorzystywane przy tworzeniu nowego projektu planu urządzenia lasu.

5. W zależności od potrzeb przyjąć można, że Zespół Lokalnej Współpracy lub inne fora oraz gremia mogą funkcjonować w nadleśnictwie w celu poprawy dialogu społecznego, wymiany informacji oraz konsultowania założeń do budowy kolejnego projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa. W szczególnych przypadkach możliwe jest omawianie bieżących zamierzeń gospodarczych z przedstawicielami lokalnej społeczności.